

MAARJAMAA

EESTI KATOLIIKLASTE RINGKIRI

Nr. 2 (8)

III aastakäik

Nelipühad 1964

Teile on selge, et minu matk ei jäänud isoleeritud vaimulikuks seigaks: sellest sai sündmus, millel võib olla ajalooline tähtsus. See on lüliks, mis liitub sajandite vanuse traditsiooniga; see on aga võib-olla ka lähtepunktiks uutele sammudele, mis võivad osutuda suurteks ja õnnistusrikasteks Kirikule ja inimkonnale.

Täna õhtul tahan ma teile ainult seda ütelda, et mul oli täna hommikul suur õnn pärast pikki, pikki aastasadu emmata Konstantinoopoli Ökumeenilist Patriarhhi, ning vahetada temaga rahu ja vendluse sõnu ühinemissoovi, üksmeele, Kristuse au ja kogu inimsoole tulusa teenimistöö asjus. Lootkem, et see algus kannab head vilja, et seeme saab idaneda ja valmida.

Vahepeal aga palvetagem kõik: sest need tunnid ja need sündmused on kindlasti suured ning kannavad Jumala headuse märki.

Paavst Paulus VI

Rooma rahvale Pühalt Maalt koju saabudes.

Paavst kes läks patriarhile vastu

Vatikani Kirikukogu teine istungjärk lõppes väikese sensatsiooniga: paavst Paulus VI tegi teatavaks, et ta kavatseb palverändurina Pühale Maale minna, selleks et seal palvetada Kontsiili edasise töö, kristlaste ühinemise ja maailma rahu eest. Ta toonitas samas sõnavõttus, et ta soovis sel viisil alla kriipsutada oma üleskutset kõigile kristlastele, Kirikukogu õnnestumise huvides veelgi agaramalt palvetada kui senini.

Püha Isa palverännak oli mitmes mõttes sümboolne.

Selleks et palvetada ... Meie tehnikasajandi üldine ruttamine ei tahaks nagu lihtsurelikule enam palveks aegagi anda. Aga ka kirikurahvas pole sellest närvisusest puutumata jäänud: kongresside tõusulaine mühinas peetud kõnedel puuduks tihti nagu ehtne palvevaim. Ning selleta ei saa usualal midagi püsivat ehitada. Siin juhtis paavsti palverännak kristlaste tähelepanu kõige olulisemale. Ka Kontsiili jaoks. On huvitav mainida, et ta kasutas selleks ühe teatavates kristlikes ringkondades palju manatud « kultuurimasina » abi, mis andis miljonitele võimaluse seda palverännakut kaasa teha.

Kristlaste ühinemine ... Juba ligemale tuhat aastat ei ole Ida ja Lääne kirikupeade vahel enam normaalset läbikäimist olnud — ning see tõsiasi on praegugi veel valutavaks haavaks Ristikiriku kehas. Kirikupeade niisugust käitumist on tihtipeale kangekaelsusest ja uhkusest johtuvaks tembeldatud. Pärast juhtunut ei saa seda enam nii kergesti ütelda. Mitte ainult paavstist, kes lihtsalt võttis ja läks: ka Idakiriku patriarhid olid olukorra kõrgusel, olgugi et nende kirikutes muidki hääli kuuldavale tuli.

Võibolla on tänapäeva maailmas rohkem progressi- kui ristiusulisi. Esimeste arvates saab tee ainult edasi minna. Teiste jaoks on olukord põhiliselt erinev: nende kriteerium asub minevikus. See mida Kristus tegi või ütles, jääb mõõdupuuks kasvõi viiesajanda aastatuhande kogudustele. Ning kristlane on veendunud, et see tagasivaatamine ei tähenda sugugi tagurlikkust, vaid otse vastupidist: selleks et lähtepunkti juurde tagasi pöörduda, end algallikas värskendada, väärarenguid korrigeerida, on vaja ebatavalist julgust. Ebatavalist isegi nende hulgas, kes end uhkesti kristlasteks nimetavad. Paulus VI jätkus seda julgust. Vajaksime seda kõik — eriti siis kui soovime Piibliga tegemist teha.

Ajalooline palverännak on möödas. Andku Jumal, et kõik kaunis, mis selle puhul ilmsiks tuli, kasvaks ja head vilja kannaks.

Esimene Taaveti laul

Õnnis mees, kes õelate nõul ei kõnni,
patuste teel ei seisa,
upsakate hulgas ei istu,
vaid oma mõnu leiab Olija Seaduses,
Tema Seadust mõlgutab päevad ja ööd.

Ta on kui vee äärde istu'tud puu,
mis omal ajal vilja kannab;
ei lange tema lehed
ja korda läeb kõik mis ta teeb.

Ei nõnda õelatega, ei nõnda,
vaid nagu aganad tuule kanda.
Sestap ei kesta õelad Kohut
patused õigete kogudust:
eks Olija tunne ju õigete rada
ja hukatusse viib õelate tee.

Kümme küsimust teemal:

EESTIKEELNE PIIBEL

Järgnevatel lehekülgedel toome teise osa meie ringkirja viimases numbris (lk. 3) avaldatud ankeedi puhul saabunud vastustest. « Maarjamaa » toimetuse tänab siinkohal südamlikult kõiki ankeedist osavõtnuid.

August Mälk

... kahetsen taga oma vana piiblit (nahk-puu kaantega ja paarsada aastat eluiga) mitte puukaante pärast vaid arhailise joone ja (tõepoolest, mulle tundub) vaimsema ütlemisslaadi pärast. Arhailisus viib nagu lähemale tunnetusele: Nõnda kui alguses oli, nüüdki on ja jääb, igavesest ajast igavesti. Tänapäev ja modernsus — need on ju omal kohal, kuid nad pole rohkem kui möödalibisev silmapilk. Vanem ütlemisslaad tuletab meelde *jäädavust* ...

Karl Ristikivi

Vastus Teie kirjale on kahjuks pidanud kaua viibima, osalt ajapuuduse tõttu, osalt aga ka sellepärast, et vastamine on väga raske.

Ma ei pea ennast nimelt kuidagi kompetentseks neile küsimustele vastama. Võiksin seda teha ainult reservatsiooniga, et need on päris isiklikud seisukohad ja ainult tunnetel põhjenevad, millega kõrgemas teoloogilises (ja filoloogilises) diskussioonis midagi pole peale hakata.

Mul ei ole kahjuks seda uut tõlkevalimikku. Kasutan, niipalju kui see küsimusse tuleb, Teie poolt lahkesti saadetud väljavõtteid.

Aga kõigepealt — mu aukartus vana Piibli tõlke ees on väga suur. Ma ei usu, et see oleks ainult mälestuste sentimentaalsusest tingitud. Ka hiljem, juba täiskasvanuna, olen nii mõnegi koha ja väljenduse ees imetluses peatunud, kuigi ma seda esmakordselt lugesin. Isegi neis näidetes, mis mulle saatsite, on lauseid, mille lopsakat rahvalikkust ja pidulikku arhailisust ei saa millegi paremaga asendada. Aga muidugi — kujutlen Piiblit kui piduraamatut, mitte kui usuteaduslikku käsiraamatut ja minule vastuvõetav tõlge ei tarvitse usumeeste nõudeid rahuldada.

« Vahepeal on keel nii palju muutunud, ning stiil — iganenud ja sellepärast vähem lugema ahvatlev — on võibolla üks põhjus, miks selle nii suurepärase raamatu lugemine on viimasel ajal nii unarusse jäänud. »

BENJAMIN FRANKLIN
nn. King James-tõlkest (1611)

Mis puutub vana tõlke täpsusse, siis muidugi ei ole ma võimeline seda hindama. Aga minu meelest on põhjust täielikku täpsust, algkeelele vastavust, nõuda ainult Uuel Testamendilt. Muidugi võib vanade heebrea kirjamärkide uurimine olla huvitav ja õpetlik, aga vaevalt tähtis kristluse seisukohalt. Siia kuulub ka rütmiliste tekstide tõlkimine — kohutavalt raske, kui mitte võimatu juba heebrea ja eesti keelte põhilise erinevuse tõttu. (Isegi kreeka ja ladina värsimõõtude ülekandmine eesti keelele on ainult kompromiss.)

Piibli nimede transkriptsioonis tuleks jääda (ja on ka uues tõlkes nähtavasti jäänud) seisukohale, et vanad ja sissejuurdunud nimed esinevad eestipärasel vor-

mis (Taavet, Taaniel, Kolgata). Vähem tuntud geograafilised ja ajalooliselt tuntud isikute nimed tuleb vist küll paratamatult kohandada neile vormidele, mida tarvitab profaankirjandus. Aga miks peab saama Jeremiast Jeremija või koguni Sevanjast Sefanja?

Iseasi on vana tõlke parandamine selles mõttes, et seda vabastada otsestest keelevigadest, mis imelikul viisil seal tänaseni on püsinud. (*Mau pro mao, naese pro naise* jne.) Nende parandamine on juba selleks vajalik, et noorte nõrka keeleoskust mitte veelgi rohkem segadusse viia. Aga muidu on uues tõlkes vaevalt midagi paremini öeldud kui vanas. Väljendused nagu *lemmik-istandik* tunduvad lausa paroodilised.

Aga need on muidugi ainult ühe võhiku ja konservatiivi seisukohad, kõrvaltvaatajana. Sissejuurdunud harjumused on siiski tähtis tegur — vanast kirjaviisist pärit *Issandat* vaevalt keegi tahab keeleliselt õige *Isanda* vastu ümber vahetada. Mis näitab, kui keeruline see küsimus tegelikult on.

See ongi õieti kõik, mis mul on ütelda. Mitmestki küsimusest olen siin lihtsalt mööda läinud — tiivad ei kannu.

Marie Under

Nagu kroonikal, legendidel ja teistel kirjandusliikidel on oma erilised stiilid, nii on see ka Piiblil, mida peaks tõlkimisel säilitama. Piibli keelt iseloomustavat arhailisust, pühalikkust ja ülevust ning selle luulehõngu ei tohiks liig moodsete väljendustega «literatuurseks» muuta; samuti ka mitte tarbe- või argipäevakeele tasemele alla viia.

Arno Ühialemm

(1) Piibli keel peaks olema «Piibli Keel», s. t. ta peaks säilitama oma juba erimõisteks kujunenud «arhailisuse», olgu see kasvõi osaliselt meie esimeste piiblitõlkijate puudulikust eesti keele oskusest tingitud. Meil on tänapäeval ka väga raske, pea-aegu võimatu, otsustada milline oleks võinud olla too õige tolleaegne Eesti kirja keel... Kuid küllap säälgigi «germanisme» oleks esinenud ka puht eesti rahvusest kirjutajate puhul — meie ei tohi äraunustada et nendegi tee omakeelse kirjatäheni oleks ikkagi üle saksa keele käinud. Unustame me selle ära ja kukume Piiblit «eestistama», siis kustutame sellega ühtlasi paarsada aastat oma kultuuriloost maha. See oleks vandalism.

Püha Apostli Pauluse
Kamal Rõõmistele Kirjotud.

1. Päev

Taganad eest ommad lüdmüüjad, egga Tege
süht ingers; sest keik taganad ommad
Päevsed

Paulus Jeesuse Kristuse Sullane, Kõllitud Apostluse
Apostluse, ärrasallitud Jumala Armo Ommad
lusole.

2. Kumba on enne lootanud ommad Põhise
delabbi jätbas kirjas
3. Temma Põjast, ke on lüdmüüd Taanda Seem
mut Lõhka polest.

4. Ning näidetud Jumala Põg Väes Põhise
lemise Väes polest, üllertõusmise delabbi Sarmad

Jeesuse Kristusest mae Põrandast
5. Kumba delabbi, mae ollome laud Armo, ning
Apostli Ammeli, Keige Tagganade Säe, Ueise

6. Kumba Säas kei ka ollote, ke kei Jeesusest
Kõllitud ollote Kõllitud

7. Keigile, Kummad Roma Linnas ommad
nile Jumala Armale, ning Kõllitud Põhise
della;

Lehekülg vanimast eesti-
keelsest Uue Testamendi
käsikirjast (a. 1705).

(2) Eestikeelse Piibli juures ei ole sellised nüansid üldse olulised. Omalajal tõlgiti Piibel eestkätt kui « Jumala-Sõna », keeleliselt läbi häda. Aastasadade jook- sul on sellest puudusest nüüd nagu mingi rikkus kujunenud, mis on olulisem kui see väga vaieldav efekt mille saaksime kui uustõlkes — suurema stilistliku täp- suse nimel — püüda imiteerida algteksti erinevusi. Või kuidas seda tehagi? Kas dialekte sissetuues? Näiteks nii et Vana-Testament Lõuna-Eesti murdeis, kõige vanemad osad setu- ja võrukeeles; Uus-Testament juba « kirjakeeles », kusjuures siiski igale evangelistile oleks reserveeritud üks Põhja-Eesti maakond ...???

(3-5) Olen täiesti ebakompetentne vastama. Minu võhiklikkus sunnib mind veelkord kordama, et ka Piibli « rütmiliste tekstide » kohendamisel paistab minule olevat olulisem arvestada rohkem a l g t õ l k e g a kui algtekstidega. Siinjuures jääb vist ikkagi proosatõlge ainukeseks võimaluseks, vähemalt senise tõlkijate- staabi juures. Vanal tõlkel on igatahes tema originaalne, keele-konarlustest tingi-

tud vägevus ka selliseis kohtades. Need oleks siiski minu arvates samaaegselt ka kohad kus vanast versioonist võiks (ja teinekord isegi *peaks*, — kuid «samas vaimus») kaugemale minna.

(6) See ei ole uue tõlke kasuks! Otsustan küll ainult ankeediga kaasas olnud tõlkeproovide järele, kuid neistki peaks jätkuma. See on korralik eestikeel sääl, kuid just oma korralikuses piiblikeeleks kõhn ja õhuke. Et read on eripikkuses laotud on silmale mõnusaks vahelduseks ja see jääb ka uue tõlke ainsaks plussiks.

(8) Mitte ainult vajalikuks ja võimalikuks vaid ka ainsaks konsekvensiks. See oleks mõeldud pieteetse kohendamisena, mitte kohitsemisena, kus päämine tööraseks lasuks rohkem kirja- kui keelemeeste õlgadel. Muidugi kaasuks ka tekstikriitiline revideerimine.

(9) Küsimusele on juba eelnevaga vastatud, osaliselt ka motiveeritud.

(10) Vana tõlge on keeleliselt, tänapäeva keelepruugi seisukohalt, täiesti «vigane» nagu mistahes teinegi vana tekst. Kuna Piibel on vanadest tekstidest koosnev raamat, siis kuulub ju otsekui stilistlik-loogiliselt asja juurde, et ka tema tõlge jääks olulises osas oma «vigade», oma germanismide ja raskepäraste «ümberütlemiste» juurde — need on saanud «Piibli Keeleks», mille omapära ja vägevust vajab niihästi usklik kui uskmatu lugeja, preester kirikus kui ka pilkaja kõrtsis, ennekõike aga meie keel ja kirjandus. Mõõnan et ettevaatlik parandamine on hädavajalik: vana tõlge ei ole alati mitte üksnes «kandiline», ta on teinekord ka üsna lohisev ja kohati isegi vasturääkivalt segane. Kuid need on võrdlemisi kergesti parandatavad iludusvead, mis tõlke «vaimu» ei tohiks väärata.

Uus tõlge mõjub aga suure anakronismina igakord kui lugedes juhtume kasvõi sellistele keeleuuenduse võitudele nagu: «Rahulik vastus vaigistab raevu», mis on muidugi niihästi korrektsem kui ökonoomsem ütelda kui vana tõlke: «Tasane kostmine pöörab tulise viha tagasi». Aga ühtlasi ka palju vaesem! Oleme saavutanud kaks sõna kokkuhoidu verbaalse pildi värvikuse arvel. Ja miks ei võinud Jumala lapsed tulla «Jehoova ette seisma», miks peavad nad tulema «Jehoovale *esinema*»? Keelelise germanismi on siin asendanud hoopis hullem «preisi vaim» sisuliselt ... meie allusioonid tekivad ju tahtmatult. Minu keelevaist ütleb mulle ka, et samal ajal — see oli ju Iiobi päivil ja sellega ammu enne Aavikut — Jehoova ei saanud saatanale ütelda: «*Säästa* ainult tema (s. o. Iiobi — A. V.) hing!», vaid ikkagi et: «Jäta ainult tema hing rahule!» Ja siis *ei läinud* «saatan Jehoova juurest ära», sest tema juurest ei saa ju ära minna kuna ta on kõikjal, vaid «saatan läks välja Jehoova palge eest ...», nagu vanas tõlkes seisab. Ja nii on ka palju väärkam, niihästi ühele kui teisele ...

Arved Viirlaid

(1) Arhailine, kuid samas võimalikult rikas sõnavaralt. Näiteks tooksin Mägiste *Henriku Liivima Kroonika* tõlget, mis on minu arvates hästi õnnestunud.

(2) Siingi peaks lahendus leiduma, sest kahju oleks, kui vanade tekstide erinevusi ei suudetaks edasi anda. Kas ei võiks kasutada erinevaid tõlkijaid?

(3) Rütmi säilitamine kasvõi proosaski ainult rikastaks tõlget.

(4) Algtekstide erinevaid stiile ja värsimõõte tuleks võimaluste piires püüda säilitada.

(5) Usun, et see ongi, mida tunneme laiemas mõistes piiblikeele nime all.

(6) Uus tõlge on parem — loomulikum ja lihtsam ja rütm olemas.

(7) Nimed tuleksid kirjutada nagu neid eestipäraselt hääldame (mida on ka tehtud ettepanud kujul).

(8-9) Eelistaksin täiesti uut tõlget.

(10) Olen uue tõlke proovidega rahul selles mõttes, et need on vanast palju paremad. Ainult — kas poleks võimalik teatud tühje kordamisi, mida ei ole vaja isegi mitte rütmi pärast, välja jätta? Ja samas tekib küsimus: kas see on tõesti parim, mida eesti keel võimaldab edasi anda? Helisev raskus, rahvapära, vanad igavesed tõed — raamatute raamatu tõlkimist tuleb võtta tõsisemalt kui ühegi teise teose tõlget, sest suuremat raamatut ei kirjuta inimsugu enam mitte. See on meile alus inimeseks saamisel.

Pühakirja kalliskivi laseb ennast väga mitmest küljest vaadata.

ARLESI CAESARIUS († 542)

Asta Willmann

(1) Eelistaksin täiesti uut ja moodset Piibli tõlget, vaba igasugusest «arhailisusest» — kuna Piibli puhul pole see peamiselt muud kui oma-aegne võõraste keele mittetundmine. Ennemini tuleks meie keele arhailist laadi siis juba otsida rahvaluulest, seeasemel, et rahulduda saksapäraselt väänat sõnasünnitustega. Et seesugune asi siiski on tõeks saanud, ei reeda muud kui omamoodi ajudepesemist — rohkem häbiks kui auks nii vanale ja väärrikale raamatule samahästi kui selle lugejalegi. Poleks ülearune küsida endalt: Kõneles Jehoova Moosesele või Mooses oma rahvale juba tolleaaja kõrvule arhailises keeles? Pärines Jeesuse aramea murak kustki kaugemale seljataha jäänud sugupõlvist või oli see kaasaegne? Vaevalt vajas Jehoova, Mooses või Jeesus arhailisuse karke andmaks oma õpetusile ja käskudele vajalikku väärrikust, küllap oli sõna sisul ja mõttel kaasaegsenagi piisa-

valt jõudu. Iseküsimus, muidugi, kuidas keelt kõige mõjuvamini kasutada, moodset keelt — ja siin jõuame juba Piibli kui tohutu kirjandusliku saavutuse valdkonda. Oleme olnud aastaid ametis eesti keele elavamaks ja paendlikumaks kasvatamisega, miks peaksime Piibli tõlke puhul selle suure töö maha salgama? Üksnes harjumusest, mingist õõnsast traditsioonist? Moodne eesti keel on küllaltki rikas jagunemaks asjalikult teaduslikuks ning poeetiliselt ilukirjanduslikuks. Nii et küsimus seisaks peamiselt tõlkija võimetes.

(2) Ehkküll Piibli üksikosad pärinevad eri aastasadadest, peaksime jääma moodse keele juurde tõlkes — esmalt juba ülal toodud põhjusel ja siis veel puht vääramatu tõsiasja tõttu, et on raske või koguni võimatu vastavate aastasadade arhailisust eesti keeles taas ellu äratada. Minna aga tagasi saksapärasuste juurde, võtta umbkaudu rahvaluulest või koguni rahulduda möödunud sajandi ehk sajandi vahetusest pärineva « arhailisusega » oleks minu meelest mõttetu.

(3-5) Vanade tekstide rütmi peaks aga küll kuidagi arvestama, sest see käib juba Piibli ilukirjanduslike omaduste hulka. Kui tõlkija leiab, et teatavad osad teatavas erinevas värsimõõdus selgemini ja jõulisemalt edasi kanduvad, tuleks libiseda ühelt värsimõõdult teisele. Rütmiliste tekstide proosatõlge, juhul kui välditakse poeetilis-rütmilist proosat, (mida pean üheks võimaluseks) kuihtub ent paratamatult vaid lihtseks ümberjutustuseks ning jääb seetõttu teisejärguliseks.

(6) Vana ja uue tõlke võrdluseks ja hinnanguks, kuna tegu ikkagi vaid üksikute katketega, toon oma arusaamise näitena järgmise:

vana:

*oma kõhu peal pead sa käima
ja põrmu sööma kõige oma elu aja.*

uus:

*Sa pead käima oma kõhu peal
ja põrmu sööma kogu eluaja!*

Kahjuks ei leia ma kummaski suuremat erinevust, ei rütmis, intensiivsuses ega käsu vääramatuses, ehkküll uus tundub keeleliselt mõnevõrra õigem. Ent mis siis kui öelda nii:

*Omal kõhul pead sa roomama
ja sööma põrmu kogu eluaja!*

Usun, et mõlemad read on saanud võrdse käsuraskuse, kogu lõik on järsem, lakoonilisem, vääramatum, tugevasti rõhutat r tähega kummaski reas ning veetud vaevast maadligi sõnadega « roomama » ja « põrmu ».

(7) Piibllilike nimede transkriptsioonis eelistaksin eestipärasust, seda enam, et suurem osa neist ongi juba eestipäraseina rahva meelisse sööbinud. Ka õigustaks seda minu arusaamine tõlkest. Sõna « psalm » jääks siis muidugi täieliselt kõrval « laulu » kõrval.

Viimased kolm küsimust oleks juba esimese ja teisega vastatud.

Lõpuks: arvestagem ka tulevaste eesti sugupõlvedega, pärandagem talle Piibel, mis ei narri eesti keele kaunidust — arhailisus saabub sellelegi ajaga, puhas ja üksnes ajas idanenud arhailisus — sedapuhku.

Lugejailt

Toimetuse suur aitäh kõigile, kes on vaevaks võtnud ankeedi puhul tekkinud mõtteid kirja panna ja meile saata. Ruumi piiratuse tõttu avaldame saabunud kirjadest alljärgnevalt vaid mõned katkendid.

Pühakirja õpetusi mõista

Uus « Maarjamaa » number vastustega ankeedile piiblitõlke üle oli huvitav. Mulle oli üllatuseks, et nii paljud pooldavad vana keelt. See ei ole väga kooskõlas näiteks arvamistega katoliku ringkondades nii Ameerikas kui ka Euroopas. Muidugi on mõnes kohas arhailisem väljendus parem ja võimsam, samuti ei ole nii tähtis muuta juba koduseid nimesid imelikkudeks ja pikemateks « õigemateks » vormideks. Tuleb aga meeles pidada (ja seda võib-olla keeleteadlased ja teisedki ei teinud), et keel on selleks et kirjapandu sisu, ta ideesid edasi anda lugejatele. Kui keel on nii arhailine, et lugeja tast aru ei saa, või tast valesti aru saab, siis ei ole sellisest tõlkest kasu Pühakirja õpetuste mõistmiseks.

Stefan Sarre

Vajaksime kaht tõlget

Uhiuued tõlked kipuvad veidi poekraami moodi olema, et loed ja loed nagu vana uudisjuttu, mis aga *Piibli ramat* meile oli, on, olnud on, edasi on, see tihti nagu uutes tõlgetes kipub kaduma. Minu arvates tuleks nii teha, et on kaks tõlget, parandatud vana ja täiesti moodne, eksaktne, *teaduslik* väljaanne-tõlge pluss selle kommentaarid. Üks lugemiseks ja teenistuseks, teine uurimise ja õppi-

mise otstarbeks. Kas aga sellist kahte väljaannet teoks saab teha on muidugi ise küsimus, kuid selline viis oleks vist parim. Jah, ma ikka väga kardan, et vanast piiblist moodsas tõlkes palju kaduma läheb — teaduslikuks õppe otstarbeks on moodne tõlge ülivajalik, hingele ja meelele lugemiseks, südamega vastuvõtmisel ei saa ega tohi mööda minna meie maa ja rahva vana piibli traditsioonist!

Paul Reets

Selgitavaid märkusi

Uuelt eestikeelselt Piibli tõlkelt ootan järgmiste soovide rahuldamist. Mõned neist on üldiselt aktsepteeritud uute Piibli tõlgete valmistamisel. Teised on enam isiklikku laadi, olenedes soovija maitsest ja meeldimisest.

1. Uus tõlge olgu võimalikult lähedane ja tõetruu parimatele ja vanimatele algtekstidele. Keeleteaduslikult ja kultuur-ajalooliselt olgu töö seega täppis.

2. Tõlkijad hoidugu tõlkesse asetamast oma või ühe kiriku teoloogilisi erivarjundeid ja vaateid. Piibel räägib ise enda eest sellisena nagu ta on. Selletõttu iseloomustagu tõlkijate meelsust aupaklikkus Piibli kui Jumala sõna vastu.

3. Algteksti ebaselguse, võõrapärasuse või erisõnastuste võimalikkuse puhul tuua ära selgitav märkus või teine variant vastavas lisandis (footnote).

4. Keeleliselt olgu uus tõlge üldiselt kasutatavas heas eesti kirjakeeles, kusjuures Vanas Testamendis antagu maad enam arhailisemale keelevormile.

5. Teksti jaotusena mitte kasutada tuntud peatükkide- ja salmisüsteemi. Seevastu toimugu jaotus vastavalt sündmuse- ja mõttearengule. Senised peatükkide ja salvide numbrid säilitatagu väikestena teksti kõrval. Eraldada luule jutustusest.

6. Iga Piibli eriraamatu alguses toodagu ära lühikese selgitava sissejuhatusega mõningaid andmeid raamatu autori, saamisloo ja peamõtte kohta.

Kaljo Raid

Meie ja muude maade kirjamehed

Rahustav (mulle vähemalt) oli lugeda, et kirjamehed pea üksmeelselt vanu tõlkeid värvirikkamaks peavad ning ainult hädavajalikke parandusi pooldavad. Selles küsimuses näivad meie literaadid otseses vastuolus saksa, eriti aga ameerika keele- ja piiblimeestega olevat, kes täiesti uut, tänapäeva elu tarbele kohandatud piiblikeelt nõuavad. Näib, et ka saksa usutegelased on selles suhtes literaatidega ühel nõul. Ja siin on katoliiklased vist «eesrindlikumad» kui luterlased. See puutus mulle silma just jõuluevangeeliumi lugedes ja kuuldes: «Schott» tarvitab

palju moodsamat (mõnel kohal minu kõrva isegi häirivat) saksa keelt, kui praegu kehtiv luteri kiriku sama evangeeliumi tekst, kuigi ka viimane on mõnevõrra moderniseeritud. Sõnu, nagu «Volkszählung» (= rahvaloendus) tuleks siiski vältida. Mulle isiklikult ei meeldi ka saksakeelne «Befehl» vanema sõna «Gebot» (= käsk) asemel. Ameerika keelemehed nõuavad kõigi vanade inglisekeele vormide täielikku kõrvaldamist piiblist — ka «Thou» (= Sina) asendamist «You» (= Teie) vormiga.

Näib, nagu tehtaks neid parandusi ja muudatusi ettekujutuse põhjal, et moodne keel aitaks just nooremapõlve inimeste hulgas levinud võõrdumist usust ja piibli lugemisest pidurdada, kuna arvatakse, et piibli senine vanamoodne keel neile midagi ei ütlevat.

Mina isiklikult seda seisukohta ei jaga, et noored inimesed loeks ja mõistaks piiblit rohkem ja paremini, kui too oleks kirjutatud «moodsas» keeles — keeles, mida tänaval, kontoris, vabrikus ja võib olla ka «party'l» räägitakse. Ning ma ei usu, et noored inimesed Jumala sõna «nende» keeles üldse kuulda tahavadki: noored oskavad vahel paremini neis asjus vahet teha, kui meie seda arvame!

Viktor Lepik

Uue tõlke üle mujal

Juhime lugejate tähelepanu mõningatele eesti ajakirjanduses ilmunud artiklitele, mis käsitlevad Piibli keelt.

Dots. Joh. Aavik: Milline Piibli tõlge? EPL 29.2.1964

Praost J. Aunver: Vana Testamendi eestikeelse tõlke puhul. Eesti Kirik nr. 9, 1963

Helmi Eller: Meie valmiv uus Piibel. EPL 4.5.1963

Praost Richard Koolmeister: Piibel, koirohi, vermut. EK nr. 3, 1964

Veel mõtteid Piiblist. (Kolm kirja lugejatelt.) EPL 19.3.1964

Kokkuvõtte meie ankeedi esimesest osast on ilmunud Vaba Eesti Sõna (9.1.1964) ja Eesti Päevalehe (15.2.1964) veergudel.

Esimesel leheküljel:

Paavst Paulus VI ajalooline kohtamine patriarh Athenagorasega A. D. 1964
(Foto Giordani)